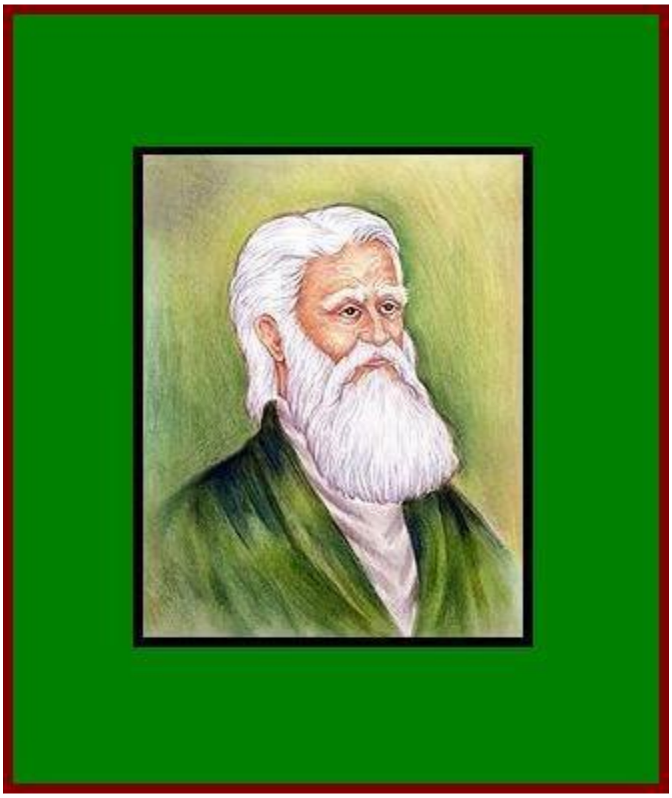

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې ځیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله ځیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] پوهانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] دخپلو [illegible] کې د [illegible] او [illegible] ونو
مختلف حالات او اړخونو په ډیر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهی، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د ارواښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پیښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترګي غړولي دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي میني رینتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینی څخه کرکه لري او د وروړولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چي وایي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه   نه خلیل نه داودزې یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې   دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کي نوي نوي تماشي کړم   زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه   تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی   په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بی له خدایه هر چي دي همه فاني دی   که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چي په ورځ د شیخی لافي کړې رحمانه!   په شپه می له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه!   ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی   هم په دا مقدار یي اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي   خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا   نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا   بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياواوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي　　　　درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کي، چي پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کي له محمديوسفزي ښخه لوستي او بيا دلوړي زده کړي لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يي هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه يو لوی عالم شو.)
وايي چي : رحمان بابا په کوهاټ کي د اسلامي او ديني تعليماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چي يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړي ښخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کي ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کي يي په شعر ويلو پيل کړي دی. ويل کيږي : هغه وخت چي رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کارونو ته يي شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لري ګرځيدو. وايي چي : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يي پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يي هميشه اوښکي تر سترګو جاري ليدلي.خوڅو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يي غوښتنه وکړه چي د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چي وايي :

زه رحمان ديار په غم کي هسي ډوب يم　　　　چي هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياواوايي:

زه يي وينم درست جهان په تا مين دی　　　　که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياواوايي:

اې رحمانه لکه ته چي په خدای ګرم يي　　　　بل به نه وي په جهان کي هسي ګرم

اوياواوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم　　　　څه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياواوايي:

رحمان هسي ګوښه خوند له خلقه بيا موند　　　　چي هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اوياواوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه　　　　بارې ستا سترګو رسوا کړم په عالم کي

اوياواوايي:

اوښکي نه لري حساب زما د سترګو　　　　بې حسابه شو سيلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي　　چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار　　چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې　　چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان وورې　　ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي　　لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا　　تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي　　ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې　　سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي　　خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو　　ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لرې سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا　　خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې　　مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستاينې وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوي دی .
دی په خپلو شعرونو کې دالله (ج) سره خپله مينه داسي بيانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختيار دی رب زما
همګې بزرګواران چې ښوک يې وايي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هيچا منت بار دی رب زما
له نيستۍ يې دهستی صورت پيدا کا — هسې رنګ پروردېګار دی رب زما

....

....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی — چې يو نوم يې په نومونو کې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ښوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی — ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی
ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی
ښوک په شپه کې شي مهتاب پيدا کولی — ده په شپه کې پيدا کړی ماه تابان دی
ښوک يو ښاڅکی پريستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ښوک شي روح ننويستی په يوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....

....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
ارواښاد ګل پاچا الفت، چې زموږ دهيواديو وتلي، تکړه دروند اوپياوړی شاعر اوليکوال دی د رحمان بابا د شاعرې اوشخصيت په هکله داسي وايي :
(دخيبر او تيرا له غرونوهغه خوا دپيښور په بهادر کلي کې يو پښتون فقير اوسيده چې خبرې يې شعر او شعر يې حکمت و. رحمان بابا هغه ښوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راويښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده کړه. په زړه کې يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوتولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کې خپل ځای او مقام تر لاسه کړې دی . د ده زياتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاينه کې او دحقيقي عشق په هکله ويل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زموږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليکوال اوڅيرنيزپوه شخصيت دی په خپله يوه ليکنه کې(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسې وايي:
(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان کې سريزه ليکونکي داسې باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په ديوان کې ډير برجسته او ځرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په ديوان کې په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په ديوان کې په کراتو ځله دعشق کليمه تکرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اورده قصيده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چې مطلع يې ده : په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی - چې يو نوم يې په نومونو کې سبحان دی . په دې شعر کې رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چې له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چې په وحدت الوجود کې په عالي او ترانسينديتال حالت کې صوفي له ځانه بهر کيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کې دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چې د ټولنې له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کې څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدې لارې لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راويښولو کې دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چې د دخلکو په منځ کې ستر شهرت پيدا کړې دی . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی   دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پکې هغه وي   چې سخي وي هم پارسا
په دنيا کې بدي نشته   که بدي نه وي له تا
په دنيا کې خطا نشته   که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې   آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده   چې يې کسب وي ريا
يا يې کسب دريا وي   يا يې وکټي په غلا
يا يې توله کا په ظلم   يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا   په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يې هرګز نه وي   دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يې مخ وي   و مسجد وته يې شا
اختلاط کا له بدانو   له نيکانو وي جدا
و رحمان ته يې‌ښه مه کړه   خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير کړ په غفلت کې   په پيرۍ کې به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا   لږ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کې هيڅوک نه دي پاتې شوني   واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې   په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي   په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پوهيږي نن يې وخت دی   چې ځارېږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې   چې له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی   غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
سر دننه په ګریوان کړه سترګې رونې	ډیر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اویاوایي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته	ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
یاوایي:
انسانیت په ډیردولت نه دی رحمانه	بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اویاوایي:
عالمان دي روښنایي د دې دنیا	عالمان دي د تمام جهان پیشوا
اویاوایي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته	عالمان دي د دې لارې رهنما
اویاوایي:
ریاضت په قیامت نه شي مرد هغه دی	چې یې وکړ ریاضت په دا دنیا
اویاوایي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم	چې له دینه له مذهبه وي سیوا
اویاوایي:
که نظر کا څوک په کار د درویشانو	خود به ویني وقار د درویشانو
اویاوایي:
چې مدام د بل وعیبو ته نظر کړي	خدای د خپله عیبه ولې بې خبر کړي
اویاوایي:
ضدیت د سړي عمر په عذاب کا	په کار نه دی ضدیت په دا دنیا
اویاوایي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي	لوی مقام دی عدالت په دا دنیا
اویاوایي:
چې تقوا دیانت نه لري رحمانه	د دې هسې همنشین مه شه
اویاوایي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړي	د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اویاوایي:
صبر ونیسه په مخ کې مراد غواړه	په تلوار به هیڅ ونه کړي که تلوار کړي
اویاوایي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا	د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اویاوایي:
چې دشمن یې وي له دوسته اړولی	د هغو احتیاط بویه له کومکه
اویاوایي:
چې یکسان ګوري هم شاه وهم ګداته	هسې یار دی د رحمان غریب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياواېي:

بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي　　　　مګر مهر محبت په دا دنيا

اوياواېي:

نيک کردار هم نيک عمل خويونه　　　　هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا

اوياواېي:

آدم زار په معني واړه يو صورت دي　　　　ځوک چې بل آزاروي هغه آزار شي

اوياواېي:

که ته نکړې په بل چا باندې غرض　　　　بل به هم نه کا په تا باندې غرض

او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، درونד، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :

(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې يو رنګ موجود دی .)

د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼې، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص　　　　چې جهان واړه غلام دی داخلاص

اوياواېي:

پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي　　　　که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص

اوياواېي:

څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي　　　　هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص

اوياواېي:

د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی　　　　چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص

اوياواېي:

که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس　　　　دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس

اوياواېي:

معنوي صورت پيدا کړه که ميړه يې　　　　فايده څه ده د بتانو له اشخاص

اوياواېي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په خیر ګل او میوه غواړې خاکسار شه
ځان په نمر کړه سایه بان د هر
اویاوایي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشین په آستانه د هغه یار شه
اویاوایي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت
اویاوایي:
که دلمر په خیر څرګند شې په جهان کې یې
څو په زړونوپسندیده نه شې لا ورک
بزرګي په دلجویې کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ یې
په لویي کې لویي چیرې ده لایقه
کمینې وته مټ کړه که سالک یې
اویاوایي:
په ساحل کشتې د هیچا نه ډوبیږي
که څوک نه کا په دریا باندې غرض
اویاوایي:
خلوتیان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اویاوایي:
که له خپله عیبه ځان ژغورې رحمانه
دهیچا له عیبه مه کوه پوښتنه
اویاوایي:
که یوه جودانه عیب وینې په بل کښې
هغه یو جودانه عیب یې لوی غر کړې
اویاوایي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چیرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اویاوایي:
ته نا حق په ما کینه کړې کینه ناکه
په کینه به آیینه نه کړې ته پاکه
اویاوایي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنیا
اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنیا
اویاوایي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قیامت غواړې له عذابه
اویاوایي:
چې نیکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اویاوایي:
دظالم د آشنایي توبه توبه
د خود بین له بینایي توبه توبه
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي آشنایی د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته ګل شې په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که څوک پو هیږي نن یې وخت دی چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه عمل نه کا په ګفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بی عزت سرې به خوښ دهیچا نه وي مګر هسې بې عزت وي ځینې نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل ځرګندیږم آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:
که ددیر عمر پکار دی غفلت مه کړه په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو زړونوده حرامه چې پرې کیني ګرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه ګړۍ بهار وي بیا خزان شي بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه
چې یې کاندي ځوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یې دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یې سترګې وي ختلې
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا ځوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یې برابر
د هغو تر ځنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره
چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یې زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا وفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه — که آباد کا څوک ویران حرم د زړهٔ

اویاوایي:

ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي — نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا

اویاوایي:

سر د ننه په ګریوان کړه سترګي روڼې — ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا

سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته — ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا

اویاوایي:

د دنیا کارونه واړه غولول دي — دا ګومان په هیچا مه کړه چې مې خپل دي

اویاوایي:

له سړیه غرض واړه سړیتوب دی — نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس

اویاوایي:

په آدم کې د حیوان خوی‌ونه هم شته — بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي

اویاوایي:

احتیاج هسې بلا دی په جهان کې — چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د پلار

اویاوایي:

ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي — که دانا د زماني وي مبدل شي

اویاوایي:

هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي — دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي

اویاوایي:

دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی — هنرمند و خخه ګنج دخپل هنر دی

بیهوده به زورور وځانته وایي — د دنیا سړی که هر څو زورور دی

هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې — پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی

اویاوایي:

هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی — د جاهل د پارسایي توبه توبه

اویاوایي:

علمیت د بی عمله عالمانو — لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه

او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افعاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي کامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .

اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو يو لوى صفت دادى چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګرى وي . په پښتنو کي به ډير داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغيزناک دى،چي هر څوک ځانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کي د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلري او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګيويني اوپري خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دى؟ وايه دادى **چي بې خدايه نوره مينه په چا نه کا**

او يا وايي :

هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان **تل تر تله بر قرار دى رب زما**

او يا وايي :

دا پنځه ورځي ژوندون چي غنيمت دى **شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه**

او يا وايي :

دا همه واړه حجاب دي چي ليده شي **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**

او يا وايي :

په هر دم کي نوي نوي تماشي کړم **زه رحمان د خداى وکړه وته حيران يم**

او يا وايي :

چي مي ستا د جمال عکس دى ليدلي پخپل ځان کښي
هم په دا دآييني په څير حيران دى زما روح

او يا وايي :

په رحمان باندي نظر د کرم وکړي **اې چي يې د پاک الله په دربار خاص**

او يا وايي :

چي وصال دخپل جانان مي دى موندلاى **ګنج د درو د مرجان مي دى موندلاى**

او يا وايي :

څه عجب دى که تمام جهان زما شي **چي بادشاه د درست جهان مي دى موندلاى**

او يا وايي :

درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي **چيري دى دلبره بې له تا بل دلبر زما**

او يا وايي :

که دا نور ښايسته ستوري ويل کيږي **ته خورشيد غوندي صورت لرى عيان**

او يا وايي :

د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي **ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته**

او يا وايي :

ځو دي دوه ستركي غړيږي په جهان کي **ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه**

او يا وايي :

زه يي وينم درست جهان په تا مين دى **که بادشاه دى د دي دور که ګدا**

او يا وايي :

وهر چا وته چي ستا قوت رسيږي **هلته نه رسي قوت د درست جهان**

او يا وايي :

زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان يم **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**

او يا وايي :

که له دره يي شړي که يي پريږدي ته **ډير مين دى ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

عشق څه هسي علم نه دی چي حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وایي عشق سیوا دی له مذهبه

او یا وایي :

می خواران که یي خبر شي له مستۍ نه د رحمان د میخانې شراب دڅښنو دي

او یا وایي :

هسي بې شرابو مست یم ستا په مینه چي خبر نه یم په ځمکه په آسمان

او یا وایي :

د رحمان په عاشقۍ به آفرین کړي که لږ مخ په آینه کړې ځان وګورې

او یا وایي :

زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ یم چي مي نشته په دوا باندې غرض

او یا وایي :

سپیني اوښکي زیړ رخسار دمینې له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سیم و زر دي

او یا وایي :

که چا لار دعاشقۍ وي ورکه کړي زه رحمان دګمراهانو رهنمایم

او یا وایي :

خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي نه پوهیږم چي رحمان یم که جانان یم

او یا وایي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی یم چي جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپیڅلي مینې ناز، راز اونیاز، حسن اوجمال،دطبیعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ریښتینو احساساتو او عواطفو
تصویرونه او خیالونه ګوري .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

او یا وایي :

مخ دیار شمس وقمر درې واړه یو دي قددسرو صنوبر درې واړه یو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب دیار شهدوشکر درې واړه یو دي

او یا وایي :

په شرابو کي خوند نشته د شکرو دیار شونډې هم شراب دي هم شکر

او یا وایي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټیږي آب دلعل ودګوهر

او یا وایي :

هغه شونډې چي خوږې دي تر شکرو له کنځلو یې عار نه کا عاشقان

او یا وایي :

چي څوک نوم دا ستا دشونډو په خوله ء واخلي
که یې زهر وي په خوله کي عسل شي

او یا وایي :

هغه شونډې چي شیریني وي تر قندو ما هیڅ فیض ترې بیا نه موندبې کنځلو

او یا وایي :

چي لذت یې د سرو شونډو وي موندلی نوره مینه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي
د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه

او یا وایي :

چې مې نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې
کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او یا وایي :

تا چې رنګ دمیو ورکړو ولبانو
اور یې پورې کړ په کور د میخورانو

او یا وایي :

په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي
د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او یا وایي :

د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو
دواړه زلفي دې چورې د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی
شینکی خال دې مواصل د رنځورانو

او یا وایي :

چې دې جوړه کړه لینده دکږو وروځو
څو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او یا وایي :

د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی
شینکی خال دی محصل په بندیوانو

او یا وایي :

مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا
لکه مهر په محزن د درمرجانو

او یا وایي :

ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي
بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او یا وایي :

که دې زلفې په مخ پیچوتاب شوې ښایي
وینبته څه طاقت لري داور له تابه

او یا وایي :

که په توره تاریکی کې رڼا غواړې
نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه

او یا وایي :

لاس مې وتړیء د زلفو په طناب
بیا مې وپلوریء د سترګو په قصاب

او یا وایي :

هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کې
چې بې سره په سر نه لري حباب

او یا وایي :

چې رایاد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم
تر چشمانو مې بهیږي سرهء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم
راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب

او یا وایي :

دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې
نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او یا وایي :

په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا
سبا پورې کا نکریزې په منګلو

او یا وایي :

مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو
رحمان ځکه په وګړیو کې رسوا شوم

او یا وایي :

یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کې
یا مستان دي ویده شوي په محراب کې

او یا وایي :

هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي
تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه يووړ — لبو دی لذت د ميوناب راڅخه يووړ
نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې — ډيرې بې صبری دمخ آب راڅخه يووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانايانو — مينه د دنيا پسندلې نه ده هيڅ دانا
او يا وايي :
د دانا و دنادان تر ميان يو حد دی — هوښياري تر حد پورته حماقت وي
او يا وايي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي — چې څوک مهر وفا غوارې په نادان کې
او يا وايي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري — په دنيا کې سر انجام د آخرت کړه
او يا وايي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښيار ګڼي هوښيار يې مه ګڼه
او يا وايي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم يم — که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او يا وايي :
عالمان دي روښنايي د دې دنيا — عالمان دي د تمام جهان پيشوا

- که دميني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پيدا کوي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

د رحمان وزيري رنګ وته نظر کړه — چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او يا وايي :
عاشقانوپه شکست کې بری بيا مونو — دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زيری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده — چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو يې باران درحمت ووري — زرغونه يې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلوميږي — له بهاره نيک وبد دکال عيان شي
او يا وايي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم — خپل صاحب لره په داد او په فرياد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکې سندريزې نغمې دموسيقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسې جګوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دميو ناب دی — مطرب ايښی په زنګون دغم رباب دی
او يا وايي :
محتسب په رقص ګډ شوباک يې نشته — صوفي پروت په ميخانه کې مست خراب دی
او يا وايي :
په تلخۍ دميو مست خلق مې خوښ دي — هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او يا وايي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې — دا پياله يې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چې غوړۍ تاو کا درباب　　پـه دا تاوکي زما زړه کانـدي خراب

چې سامعی یې په نغمه په ترانه شم　　دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب

هم یې تار، هم یې ګفتار هسي اثر کا　　چې هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړه٫ مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو　　عقل ساقیانوپه شراب راڅخه یوور

یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول

زړه یې له ګوګله په شتاب راڅخه یوور

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کي د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکوغیرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کي　　چې د تن په نابودی یې اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه　　بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته　　زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو　　ته هم پاڅه د هغو په څېړ همت کړه

او یا وایي :

چې په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي　　صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي　　ننکیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي　　چې کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چې سیمه دي ګلزار شي　　اغزي مه کره په خپو کې به دي خار شي

- هغوخلکوچې دنیا یې پرېښې ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کې دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه　　دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه　　دانا څکه وابستګی د دنیا نه کا۔

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلووینا ګانوکي د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداګر نه دی　　چي د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم　　چي له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی　　نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري　　چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډېر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه،
ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړي
دی چي خپل شعر داسي ستایي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی　　　چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر　　　لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا په شهد یا په قند یا په نبات وي　　　هر کلام چي له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته　　　د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم　　　ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم　　　چي یي اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له میني، وروروليٰ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو،
فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړي نه دی، اوتل یي دا
هڅه کوله چي خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده
کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، رښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړی ځای لري .
دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چي یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبي دا کعبه ده لویه　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړه‌ء

او یا وایي :

زه ملهم د زړه‌ء له چا غوارم بې خدایه　　　چي کړی نه شي طبیبان ملهم د زړه‌ء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیٰ هسي نه ده　　　چي په درد کي یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي — **نه رغېږي دآزار لمبو وهلی**

او یا وایي :

که نظر کا ځوک په کار ددرویشانو — **خود به ووېني وقار د درویشانو**

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته — **که ځوک یون کاندي په لار د درویشانو**

هر ګفتار به یې د خدای په در قبول وي — **چې قبول یې وي ګفتار د درویشانو**

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي — **لکه خاورې په دربار د درویشانو**

هر بهار لره خزان په جهان شته دی — **خزان نه لري بهار د درویشانو**

د جنت د باغ ګلونه به یې هیر شي — **که ځوک ووېني ګلزار د درویشانو**

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه — **چې بیان یې کړو کردار د درویشانو**

او یا وایي :

که مې ځوک په امیري شمیري امیر یم — **که مې ځوک په فقیري شمیري فقیریم**

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډیر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده — **تیغ د سترګو دې په وینو کې غرقاب دی**

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته — **د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي**

ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو — **پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي**

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترګو په خنجر شي — **خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي**

چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژګان کړم — **هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي**

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی — **که مرهم ورباندې کیږدې ډیر ثواب دی**

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو — **چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي**

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې — **بیا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې**

او یا وایي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه — **سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې**

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې — **کله کړې آرام د اور بخري په لمبو کې**

او یا وایي :

که ګریوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي — **زه چې یار په سترګونه وینم تورتم وي**

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترګو وکاته و ماته — **زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چي ته ولیدې هغه ساعت مې ووې نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چي نصیحت وماته وایي نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چي دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې ګډه شاپیری ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورخ راباندې شپه ده روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښی مي په سر دی ستا دمخ دمیني ګل بیا مي تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو شرمولي ده ږلی ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړې کښلي مصری تورې در پوهیږم سر به غوخ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کږې پر جبین زیب کا لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو خدای زده چي ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چي مستاني لري سترګی
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګی
بې لیدو کتو غابیان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګی
هر څوک چي یې ویني تورې سترګی کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګی

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي دا قدرت دی ستا په لبوکي ښکاریږي
او یا وایي :
که ډوبیږم په اوبه یا په اور سوځم د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب چي به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چي خال دستا د ورځو تر میان ولید نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم بی هغوچي مویي مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي — نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو — یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري — چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو — چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

څکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې — چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی — څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان — چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي — دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور — چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکینې — چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي — چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې — چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دی مۍ ګونې — چې هم مۍ دي هم شکر
دا څه سپین سپیځلي غاښ دي — چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی — چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی — چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع — چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو — چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم — چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه — چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی — چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .
اروابښادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیړنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کې دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کې یې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چې هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)

په رښتیا سره چې رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسیله خپل روان او سلیس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چې زموږ زیاتره شاعرانوپه ډیره مینه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارویان شول او د ده په لاره یې پیاوړي ګامونه اوچت کړي دي .

سره له دې چې رحمان بابا یو درویش صفته او مسکین شخصیت و، خو هغه لوړ مقام چې ده درلوداو ډېراخي حوصلی او دلوی همت اوغیرت خاوند و، ده هیڅکله د خپل غریبي لاس چا ته تیت کړې نه دی اوپه خپله غریبي یې قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار — **که درم لرم په کور کښې یا دینار**
زه درم او دینار نه لرم په کور کښې — **ولې نور عالم مې بولي دنیا دار**
هم په دا چه نه له ځایه چیرته خوځم — **نه د هیڅ یوه مخلوق یم منت بار**
آب و خور لکه آسیا په ځای را رسي — **پخپل کور کښې مې سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم — **که خزان را باندې راشي که بهار**

او یا وایي :

په هر کور کې رنځوران راته زګیروی کا — **لاس مې نه رسي دهیچا په دوا**
د دنیا خبرې واړه په دنیا شي — **ما به څه کا څوک چې نه لرم دنیا**
که په هر کلي کې مې کور دی زه ګومان کړم — **چې کور نه دی دا مې ګور دی په صحرا**

او یا وایي :

قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی — **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدایم**

او یا وایي :

خدایه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — **چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او یا وایي :

هغو بیا موند سعادت په دا دنیا — **چې یې وکړ قناعت په دا دنیا**

او یا وایي :

موړ به نه شي هیڅ سړی بی قناعته — **که یې خونه وي په سیم وپه زر ډکه**

او یا وایي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — **هم دنیا او هم دینار د دی دنیا**

د رحمان بابا د آثارو څېړنه او دده ادبي شخصیت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړۍ کې د یو شمیر لویو پوهانواوڅېړنیزو مرکزونوله خواه د ده شخصیت د یو لوی مشر په توګه منلی شوی دی، او ده دیوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلی دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله نه یوازې په لره او بره پښتونخوا کې بلکې دباندنیو لیکوالانو له خواه هم څېړل شوې دی .دنړۍ ډېرو پوهانو او څېرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله یې خپلې څېړنې کړې دي . درحمان باباښپړ کلیات په مختلفو ژبو لکه : انګلیسي، روسي، اردواو داسې نورو ژبوژباړل شوی دی .

درحمان بابا د شخصیت په هکله یو شمیر مستشرقینو لکه :راورتي او پادري هیوز انګریزي او اړورن روسي چې دپښتنوادب پیژندونکي دي، خپلې څېرنې اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پیښوا) یاده وي .

میجر راورتي دپښتو ژبې او دپښتو ادب په هکله زیات تحقیقات او څېرنې کړی دی .

دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بیانوي :

(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا وتولوپښتنو ته ډیر زیات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقيقات اوپلټنې کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيته (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوی دی .دی دپيښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيتي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکي له مخکې بښنه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library